

Nr 28.

Ankom till riksdagens kansli den 26 april 1944 kl. 1 em.

Utlåtande i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om djurskydd, m. m., dels ock i ämnet väckta motioner.

Genom en den 28 januari 1944 dagtecknad, till lagutskott hänvisad proposition, nr 43, vilken behandlats av första lagutskottet, har Kungl. Maj:t under återopande av propositionen bilagda, i statsrådet och lagrådet förda protokoll

dels jämlikt § 87 regeringsformen föreslagit riksdagen att antaga nedan intagna vid propositionen fogade förslag till

1) lag om djurskydd; och

2) lag om ändrad lydelse av 18 kap. 16 § strafflagen,

dels ock anhållit om riksdagens yttrande över ett vid propositionen fogat, här nedan intaget förslag till förordning om ändrad lydelse av 1 och 35 §§ hälsovårdsstadgan den 19 juni 1919 (nr 566).

I samband med propositionen har utskottet till behandling förehaft fem i anledning av densamma inom riksdagen väckta motioner, nämligen motionen i första kammaren nr 270 av herr *Ekman* samt motionerna i andra kammaren nr 433 av herr *Thorell*, nr 435 av herrar *Olsson* i Göteborg och *Wiberg*, nr 437 av herr *Ericsson* i Sörsjön *m. fl.* och nr 438 av herr *Hansson* i Vännäsby *m. fl.* Vad motionärerna hemställt återgives i det följande i samband med redogörelsen för de ämnen, som beröras av motionerna.

Till utskottet har från justitiedepartementet överlämnats en genom chefen för armén översänd framställning från chefen för arméhundväsendet angående kupering av öronen på hund. Därjämte ha till utskottet inkommit skrivelser från olika djurskyddsorganisationer.

Beträffande de skäl, som anförts till stöd för de i propositionen framlagda lagförslagen, ävensom i fråga om de skäl, motionärerna andragit till stöd för sina yrkanden, får utskottet, i den mån redogörelse därför icke lämnas i detta utlåtande, hänvisa till propositionen och motionerna.

Gällande rätt.

Den centrala lagbestämmelsen till skydd för djur återfinnes i 18 kap. 16 § strafflagen, som har följande lydelse.

Visar någon i behandling av djur uppenbar grymhet, genom misshandel, överansträngning, vanvård eller annorledes, straffes för djurplågeri med böter. Är djurplågeriet av svår beskaffenhet eller äro omständigheterna eljest synnerligen försvårande; må till fängelse i högst sex månader dömas.

Ett komplement till denna straffbestämmelse utgör lagen den 6 maj 1921 om rätt i vissa fall för polismyndighet att omhändertaga djur. I denna lag

stadgas, att om djur är utsatt för djurplågeri av svår beskaffenhet och rättelse ej sker på tillsägelse av polismyndighet, denna äger att i viss i lagen närmare angiven ordning omhändertaga djuret och föranstalta om veterinärbesiktning av detsamma samt, där sådant finnes påkallat av omständigheterna, låta avliva eller försälja det.

Enligt förordningen den 30 december 1916 angående förbud mot förevisning av djur i s. k. menagerier är det förbjudet att mot betalning förevisa eller låta förevisa djur som i menagerier föras från ort till annan. Förbudet skall dock icke utgöra hinder mot förevisande av djur vid cirkus- eller liknande föreställning, där huvudsakligen avses att visa djuren bibragt dresstyr. I lagen den 4 juni 1937 angående slakt av husdjur föreskrives, att vid sådan slakt djuret skall bedövas omedelbart före blodets avtappande; dock må fjäderfä och kaniner utan föregående bedövning avlivas därigenom att huvudet hastigt skiljes från kroppen.

Ytterligare ett antal författningar innehålla — jämte huvudsakligen andra föreskrifter — enstaka bestämmelser som äro av betydelse ur djurskyddssynpunkt. Bland dessa författningar märkes skogshärbärgeslagen den 21 maj 1937. Däri stadgas, att det vid skogsavverknings-, väg-, vattenavlednings- och flottledsbyggnadsarbete åligger arbetsgivaren att sörja för att å eller i närheten av arbetsstället tillgång finnes till lämpligt stall för de hästar, som användas vid arbetet. Stall skall ej mindre erbjuda tillräckligt utrymme samt tillfredsställande skydd mot köld och nederbörd än även i övrigt, med tillbörlig hänsyn tagen till den tid och de förhållanden, under vilka stallet kan förväntas komma till användning, motsvara skäligen fordringar på ett tillfälligt stall. Tillsyn å efterlevnaden av lagen utövas, under överinseende och ledning av yrkesinspektionens chefsmyndighet, av befattningshavare vid yrkesinspektionen samt i det allmännas tjänst för skogsvård anställd personal.

I hälsovårdsstadgan den 19 juni 1919 finnas vissa föreskrifter om huru stall, fähus och svinhus skola vara inrättade. Syftet med dessa föreskrifter torde enbart ha varit att förebygga uppkomsten av sanitära olägenheter, men de ha givetvis viss betydelse även ur djurskyddssynpunkt. Föreskrifterna gälla emellertid endast städers planlagda områden och vissa andra tätbebyggda områden.

Angående transport av djur på järnväg innehåller järnvägstrafikstadgan den 12 juni 1925 vissa bestämmelser, och rörande yrkesmässig befordran av levande djur med motorfordon ha föreskrifter meddelats av överståthållarämbetet samt länsstyrelser, vanligen i form av länskungörelser.

Av betydelse ur djurskyddssynpunkt äro slutligen gällande bestämmelser i fråga om metoder och redskap för bedrivande av jakt och fiske, vilka huvudsakligen återfinnas i jaktstadgan den 3 juni 1938 och fiskeristadgan den 17 oktober 1900.

Framställningar om ny lagstiftning.

Under årens lopp ha åtskilliga mera speciella djurskyddsfrågor motionsvägen gjorts till föremål för riksdagens behandling eller ock förts fram genom framställningar till Kungl. Maj:t. Här må nämnas frågor om kupering

av vissa kroppsdelar å djur, kastrering av djur, användande av levande djur för vetenskapliga ändamål (vivisektion), transport av djur, handel med och utförelse av hästar samt förevisning av djur.

Reformsträvandena inom djurskyddets område ha inriktats på en ändring av 18 kap. 16 § strafflagen i syfte att utsträcka dess tillämplighetsområde samt på genomförandet av en särskild mera omfattande djurskyddslag.

Sedan 1934 års riksdag avslagit ett i en motion framställt yrkande om sådan ändring av 18 kap. 16 § strafflagen, att uttrycket »uppenbar grymhet» bleve utbytt mot »grymhet» samt att den i lagrummet intagna straffskalan bleve skärpt, väcktes vid 1935 års riksdag motioner, vari hemställdes om skärpning av straffet för djurplågeri och om utredning i syfte att åstadkomma en mera human behandling av djuren.

Första lagutskottet, som behandlade motionerna, anförde i sitt utlåtande (nr 13) — efter att ha lämnat statistiska uppgifter angående djurplågeriparagrafens tillämpning samt en redogörelse för viss utländsk lagstiftning — i huvudsak följande.

När utskottet vid 1934 års riksdag senast behandlade frågan om ändring av 18 kap. 16 § strafflagen, uttalade utskottet bland annat, att den möjlighet att döma till frihetsstraff som redan föreligger syntes fullt tillräcklig. De statistiska uppgifter som utskottet anförde torde även visa, att domstolarna vid tillämpning av lagrummet i icke så få fall utmätta fängelse. Å andra sidan vill utskottet icke bestrida, att objektivt sett svårartade fall av djurplågeri mången gång till synes bedömas mildt. Av större betydelse är emellertid enligt utskottets mening, att många fall där djuren åsamkas onödigt lidande icke bli föremål för beivran, och det förefaller icke antagligt att ett mera effektivt ingripande därutinnan skulle avsevärt främjas med en straffskärpning.

På sätt utskottet framhöll i sitt utlåtande i ämnet sistförflutna år har definitionen å djurplågeri i 18 kap. 16 § strafflagen så avfattats, att därunder icke faller annat förfarande än det som enligt en inom samhället allmänt härskande uppfattning otvetydigt framstår såsom otillbörligt. Enligt utskottets mening måste det också anses riktigt, att, där lagstiftaren icke närmare än hos oss är fallet anger den rättsstridiga handlingen, straff icke bör inträda i andra fall än där förfarandet står i sådan motsättning till den allmänna uppfattningen som nyss nämnts. Den ståndpunkt som utmärker den svenska lagen i förevarande avseende torde jämväl ända till senaste tid ha stått i huvudsaklig överensstämmelse med lagstiftningen i andra länder. Det kan för övrigt ifrågasättas, huruvida en bestämmelse om djurplågeri i allmän strafflag överhuvud lämpligen kan givas ett innehåll som mera väsentligt avviker från den svenska strafflagens.

Den av utskottet lämnade redogörelsen för utländsk lagstiftning synes emellertid ge vid handen att i andra länder lagstiftaren ansett sig höra beträda nya vägar för att mera effektivt bidra till att åstadkomma en human behandling av djuren. Sålunda ha nyligen i Finland och Tyskland antagits omfattande särskilda lagar om djurskydd, varjämte i Norge föreligger ett förslag i samma riktning. Dessa lagar och lagförslag utmärka sig för stor utförlighet, innehållande bland annat kategoriska förbud att behandla djuren på vissa angivna sätt, förbud för annan än veterinär att företaga operativa ingrepp m. m. Detsamma gäller, ehuru ej i lika hög grad, den något äldre lagen om djurskydd i Danmark. Det är uppenbart, att man genom en sådan

lagstiftningsmetod vinner stora möjligheter att leda det allmänna tänkesättet i förevarande ämne in på nya banor. I detta hänseende lär själva uppräknigen i lagen av vissa förbjudna handlingar i och för sig vara av stor betydelse. Därjämte synes särskilt i norska förslaget omförmäld djurskyddsnämnd — en för varje kommun — vara ägnad att hos befolkningen införa nya och förbättrade seder vid behandlingen av djuren. Såsom en stor fördel måste betecknas att den allmänna opinionen på sådant sätt lär kunna kraftigt påverkas utan att man behöver tillgripa den straffsanktion som lagförslaget jämväl innehåller.

Någon dylik opinionsbildande verkan tillkommer uppenbarligen icke en sådan straffbestämmelse som 18 kap. 16 § i den svenska strafflagen. På sätt förut erinrats tager lagrummet sikte allenast på sådana handlingar, som otvetydigt strida mot den gängse uppfattningen. Det har emellertid synts utskottet påkallat att i vårt land söka härutöver ingripa i huvudsak på sätt som skett i våra grannländer. Även hos oss förekomma många av de förfaringsätt som där med rätta ansetts böra förbjudas, och vad särskilt beträffar husdjuren råda otvivelaktigt på talrika orter inrotade seder och bruk i fråga om deras behandling vilka äro ägnade att orsaka djuren onödigt lidande. Ej sällan hållas djuren instängda i mörka och osunda stall, svältfödas eller misskötas på annat sätt.

På grund av vad sålunda anförts vill utskottet förorda, att frågan om en genomgripande djurskyddslagstiftning blir föremål för utredning. Huruvida därvid kan finnas nödvändigt att i anslutning till en ny lag om djurskydd underkasta 18 kap. 16 § strafflagen någon omarbetning kan uppenbarligen icke nu avgöras.

Den föreslagna utredningen lär bland annat böra omfatta jämväl frågan om nya bestämmelser angående omhändertagande av djur, i vilket ämne nu stadgas i lagen den 6 maj 1921, varförutom en omarbetning av menageriförordningen den 30 december 1916 lär böra tagas under överbägande.

Utskottet hemställde, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhölla, att Kungl. Maj:t ville med beaktande av vad utskottet anförut föranstalta om utredning angående en särskild lag om djurskydd och vad därmed ägde samband samt för riksdagen framlägga det förslag, vartill utredningen kunde föranleda.

Utskottets hemställan bifölls av riksdagen, därvid dock andra kammaren av utskottets motivering utslöt vad utskottet anförut om rådande otillfredsställande seder och bruk vid behandling av djur.

I anledning av denna framställning från riksdagen tillkallade chefen för justitiedepartementet den 5 maj 1937 revisionssekreteraren, numera expeditionschefen G. A. Bouveng att verkställa den begärda utredningen. Utredningsmannen avgav den 1 november 1938 betänkande med förslag rörande djurskyddslagstiftning (SOU 1938: 36).

Huvuddragen i utredningsmannens förslag.

I utredningsmannens betänkande anføres beträffande behovet av ny djurskyddslagstiftning, att man i stort sett syntes vara berättigad till det omdömet, att svenskarna utmärkte sig för djurvänlighet. Det överbägande antalet av de svenska djurägarna sökte behandla sina djur väl. Utvecklingen på detta område hade på senare tider gått märkbart framåt.

Sedan utredningsmannen härefter under åberopande av vissa statistiska uppgifter framhållit, att under senare år tendensen varit sjunkande såväl beträffande antalet för djurplågeri åtalade och dömda personer som i fråga om antalet fall, där fängelsestraff utmätts för sagda brott, uttalar utredningsmannen, att trots dessa glädjande företeelser förhållandena inom landet på detta område måste sägas ännu lämna mycket övrigt att önska. Långt talrikare än åtalen och domarna för djurplågeri av ett eller annat slag vore de fall av grym eller på tanklöshet, okunnighet eller slentrian beroende dålig behandling av djur, vilka på grund av att gärningsmannen kunnat försvinna eller av andra skäl icke blivit föremål för lagföring. Och ett stort antal fall av den ena eller andra hithörande kategorien komme aldrig till allmänhetens kännedom.

Utredningsmannen anför vidare, att i ett icke ringa antal fall för djurplågeri tilltalade personer icke blivit sakfällda. Det syntes icke uteslutet, att denna omständighet bland andra orsaker även hade sin grund i att de rättstillämpande myndigheterna befunnit sig så att säga något i efterhand i förhållande till utvecklingen av rättsuppfattningen. Förutom denna omständighet, att friande utslag förekommit i en omfattning, vars överensstämmelse med rådande rättsuppfattning kunde ifrågasättas, hade det ofta framförts klagomål däröver, att olika djurplågerifall icke blivit bestraffade strängare än som skett. Det vore visserligen icke uteslutet, att någon förbättring skulle kunna ernås därigenom att åt brottsbegreppet i 18 kap. 16 § strafflagen gäves ett annat och något vidare innehåll. På så sätt skulle det bli möjligt att genom straff motarbete en hel del förfaranden, som nu fölle utom det straffbelagda området. Därigenom skulle emellertid lagrummets opinionsbildande verkan icke nämnvärt förstärkas. Utredningsmannen delade till fullo den uppfattningen, att om man genom ny lagstiftning skulle kunna åstadkomma ett väsentligt bättre skydd för djuren, måste denna lagstiftning vara så beskaffad, att den direkt eller indirekt motverkade förekommande olämpliga seder och bruk i fråga om djurens behandling och även i övrigt påverkade den allmänna opinionen till ett humanare handhavande av djur. En annan väg att erhålla förbättrade förhållanden på ifrågavarande område än ett utbyggande av 18 kap. 16 § strafflagen måste därför sökas. En anvisning här om syntes kunna erhållas av det sätt, varpå våra grannländer och vissa andra stater löst motsvarande lagstiftningsproblem, då de nämligen antagit djurskyddslagar, innefattande serier av föreskrifter angående ej mindre behandlingen av djur i olika i det dagliga livet allmänt förekommande situationer eller i vissa nödfall än även offentlig myndighets rätt att övervaka djurens förhållanden och vid behov ingripa rättande däri. Utredningsmannen hade funnit övervägande skäl tala för att denna väg beträddes även i vårt land på så sätt, att en enhetlig, utlömmande djurskyddslag tillskapades. I denna lag borde först och främst med största möjliga fullständighet regleras olika förhållanden angående behandling och användande av djur. Men däri borde vidare intagas bestämmelser, motsvarande nu gällande föreskrifter angående rätt för polismyndighet att omhändertaga djur samt angående

förevisning av djur i s. k. menagerier. Åtskilliga av de lagbud, som sålunda borde inflyta i djurskyddslagen, krävde tillämpnings- och detaljföreskrifter. Dessa borde dock icke lämpligen infogas i själva djurskyddslagen utan er-hålla sin plats i särskilda följdförfattningar.

Med utgångspunkt från vad utredningsmannen sålunda yttrat har han framlagt förslag bland annat till djurskyddslag och lag om ändring i 18 kap. strafflagen, ävensom förslag till vissa följdförfattningar.

Förslaget till d j u r s k y d d s l a g inledes med en allmän bestämmelse om djurs behandling. I denna stadgas, att djur skall behandlas med omtanke och på sådant sätt, att det icke onödigtvis tillfogas lidande.

I fråga om djurs hysande, utfodring och skötsel stadgas i förslaget i hu-vudsak, att stallrum eller annat utrymme, vari djur förvaras, skall vara till-räckligt rymligt och tätt, hållas tillfredsställande rengjort ävensom i övrigt vara av lämplig beskaffenhet samt att djur skall förses med foder, vatten och strö i tillräcklig myckenhet och av tillfredsställande beskaffenhet så ock i övrigt erhålla skälig omvårdnad. Utredningsmannen föreslår vidare förbud mot att binda och tjudra djur på vissa angivna sätt ävensom mot bruket att inskränka djurs rörelsefrihet under betesgång genom att spänna en rem eller dylikt mellan djurets huvud eller hals och något av dess ben (s. k. nickhäll-ning). Förslaget upptager också en bestämmelse, att hundar som hållas bund-na eller innestängda skola erhålla tillfälle till nödig motion. Slutligen före-slås i detta sammanhang, att åt Konungen överlämnas att meddela sådana föreskrifter angående stängsels beskaffenhet som kunna erfordras för att före-bygga skada å betesdjur.

Genom särskilda stadganden i förslaget förbjudes vidare användandet av vissa redskap vid agande av djur och — med vissa undantag — upphäng-ning av levande djur vid någon kroppsdel.

Utredningsmannen har härefter i förslaget infört stadgande, att djur ej må användas till arbetsprestation, vars utförande överstiger djurets krafter eller vilken medför överansträngning för djuret.

I fråga om förevisning av djur o. d. föreslår utredningsmannen, att 1916 års menageriförordning upphäves och att dess huvudbestämmelser i stället intagas i djurskyddslagen. Vidare föreslås förbud mot att öva djur för eller använda djur till förevisning och dylikt, därest detta medför avsevärd smär-ta, ångest eller därmed jämförligt lidande för djuret.

Förslaget innehåller även vissa bestämmelser om handel med och export av hästar, ävensom om åldersmärkning av häst. — Beträffande transport av djur föreslår utredningsmannen dels i djurskyddslagen vissa allmänna be-stämmelser om all slags transport av djur dels ock i en särskild kungörelse synnerligen detaljerade föreskrifter om djurs transporterande med motor-fordon. I förslaget följa härpå vissa bestämmelser om djurs kastring och kupering. Kupering av öronen å hund må sålunda icke företagas.

Utredningsmannens förslag innehåller vidare bestämmelser rörande skyl-dighet att anlita veterinär vid viss behandling av djur för sjukdom m. m.

Operationer av nämnvärd betydelse å djur skola sålunda få företagas endast av veterinär. Mindre betydande operationer och annan behandling av djur för sjukdom eller skada må, där avsevärt lidande kan befaras uppstå till följd av behandlingen, utföras endast av veterinär eller efter dennes anvisningar. Från dessa regler göras undantag för fall, där reglernas tillämpande skulle medföra oskäligen kostnad eller ödesdiger tidsutdräkt. Härutöver beynidigas Konungen att förordna om inskränkning i stadgandenas tillämpningsområde.

I fråga om levande djurs användande för vetenskapliga ändamål föreslår utredningsmannen en serie nya bestämmelser. Medicinalstyrelsens tillstånd skall i regel inhämtas, då användandet är förenat med operativt ingrepp, insprutning eller blodavtappning eller ock eljest ägnat att medföra lidande för djuret. Från denna regel undantagas dock universitet, högskolor och vissa andra uppräknade institutioner av mer eller mindre offentlig karaktär. Beträffande vissa ingrepp å varmblodiga djur angivas särskilda förutsättningar för att de skola få utföras för forskningsändamål och i undervisningssyfte. Rörande själva utförandet av de för djurets användande erforderliga åtgärderna stadgas, att djuret skall tillfogas så litet lidande som ändamålet medger, varjämte meddelas en särskild bestämmelse för sådant användande av djur, vars syfte är vinnande av teknisk färdighet. Tillika har givits en föreskrift om att djuret, då ändamålet uppnåtts, i vissa fall skall avlivas till förhindrande av fortsatt lidande.

I fråga om övervakningen av lagens efterlevnad föreslår utredningsmannen dels att inom varje kommun hälsovårdsnämnden skall utse en eller flera nämnden underställda djurskyddsinspektörer, dels ock att länsstyrelse skall äga på begäran av djurskyddsorganisation godkänna lämplig person att vara djurskyddskonsulent inom länet eller del därav. I förslaget lämnas närmare föreskrifter om inspektörernas och konsulenternas verksamhet. Däri stadgas bland annat skyldighet för en var som har befattning med djur att underkasta sig viss inspektion från inspektionsorganens sida.

Förenämnda lag den 6 maj 1921 om rätt i vissa fall för polismyndighet att omhändertaga djur skall enligt utredningsmannens förslag — med några ändringar — ingå delvis i djurskyddslagen delvis i en av utredningsmannen föreslagen förordning angående djurs omhändertagande eller avlivande i vissa fall. Utredningsmannen föreslår i samband härmed rätt i vissa fall för polismyndighet och veterinär att till förhindrande av onödigt lidande för djur ombesörja dess avlivande även om djurplågeri i strafflagens mening icke föreligger.

Utredningsmannens förslag innehåller slutligen vissa ansvarsbestämmelser m. m. Den som överträder bestämmelse i djurskyddslagen om djurs vård och behandling straffas med dagsböter, där förseelsen icke är straffbar såsom djurplågeri enligt strafflagen.

Över betänkandet ha yttranden avgivits av ett antal myndigheter och sammanslutningar. En allmän redogörelse för utlåtandena finnes intagen å

s. 16—27 i propositionen, varjämte de erinringar som i yttrandena framstälts mot särskilda bestämmelser i utredningsmannens förslag återgivits i samband med motiveringen till motsvarande bestämmelser i propositionen.

Propositionen.

Vid remiss till lagrådet av inom justitiedepartementet upprättade lagförslag i ämnet har *föredragande departementschefen, statsrådet Bergquist*, gjort följande allmänna uttalande:

»De bestämmelser till djurens skydd som finnas i vårt land äro mycket ofullständiga. De inskränka sig i huvudsak till straffbestämmelsen för djurplågeri i 18 kap. 16 § strafflagen samt lagen om rätt i vissa fall för polismyndighet att omhändertaga djur och lagen angående slakt av husdjur. Bland dessa är straffbestämmelsen för djurplågeri det enda stadgandet av mera principiell räckvidd. Såsom riksdagen framhållit, ha flerstädes utomlands genomförts mera fullständiga lagar om djurskydd som äro ägnade att på ett helt annat sätt verka för en human behandling av djuren. Med anledning av riksdagens framställning har genom nu ifrågakvarande utredning upprättats förslag till en sådan mera ingripande djurskyddslagstiftning.

Ehuru i vårt land djur i regel torde behandlas väl, förekomma helt naturligt många undantag. Att i sådana fall kunna ingripa i huvudsak allenast med straff för djurplågeri kan icke anses tillfredsställande. Jag vill särskilt framhålla såsom angeläget, att frågorna om kastrering och kupering av djur och om vivisektion bliva föremål för en närmare reglering. Det torde också vara behöfligt att införa möjlighet till övervakning av att de som ha vård om djur ej missköta eller misshandla dem. Det kan eljest befaras, att ingripande ofta nog ej kommer till stånd annat än vid svårartat djurplågeri.

I de yttranden som avgivits över utredningsmannens förslag har behovet av en ny djurskyddslagstiftning vitsordats. De betänkligheter som i vissa fall uttalats synas närmast avse, att utredningsmannens förslag blivit alltför detaljerat och ingripande. Dessa anmärkningar torde icke sakna fog. Den verkställda utredningen torde emellertid, jämte däröver avgivna yttranden, kunna tjäna såsom grundval för ett överarbetat förslag.

Med avseende å den huvudsakliga utformningen av en ny lagstiftning i ämnet finner jag i likhet med utredningsmannen lämpligt, att en allmän straffbestämmelse för djurplågeri bibehålles i strafflagen. Denna bestämmelse bör liksom nu är fallet avse alla djur. Mera utförliga bestämmelser om djurens vård och behandling som vid sidan av straffbestämmelsen för djurplågeri äro önskvärda torde böra upptagas i en särskild lag om djurskydd. Denna lag torde lämpligen kunna begränsas till husdjur och vilda djur som hållas i fångenskap. Att i lagen göra skillnad mellan högre och lägre stående djur torde icke vara erforderligt. Det ligger i sakens natur att lagens bestämmelser i allmänhet kunna vinna tillämpning endast å högre stående djur.

På sätt utredningsmannen förutsatt torde det icke vara lämpligt att i djur-

skyddslagen giva uttömmande föreskrifter i alla de hänseenden, som kunna ifrågakomma. I speciella avseenden torde alltså erforderliga tillämpningsföreskrifter böra meddelas i administrativ ordning. Vilka bestämmelser som sköia anses ha denna karaktär kan vara föremål för delade meningar. Djurskyddslagen torde emellertid vinna avsevärt i överskådlighet om åtskilliga detaljer som upptagits i utredningsmannens förslag till sådan lag uteslutas därur och i mån av behov meddelas genom särskilda kungörelser.

I en djurskyddslag torde i enlighet med vad nu anförts böra upptagas vissa grundläggande bestämmelser om djurens vård och behandling i allmänhet ävensom vissa bestämmelser om förevisning av djur, om kastrering, kupering och vissa andra ingrepp, om levande djurs användning för vetenskapligt ändamål o. d., om tillsyn å lagens efterlevnad, om rätt att omhändertaga och döda djur i vissa fall samt om straff för vissa förseelser. Däremot har jag ansett övervägande skäl tala för att icke upptaga några särskilda bestämmelser om handel med samt åldersmärkning och export av hästar. Till motivering härav vill jag framhålla följande.

Det är otvivelaktigt ett starkt önskemål, att otjänstbara hästar icke säljas till annat ändamål än slakt. Ett förbud häremot skulle emellertid helt visst vålla betydande svårigheter i tillämpningen. En häst, som icke lämpligen kan användas till skogskörslor eller andra tyngre arbeten, kan t. ex. ofta nyttjas för en del lättare körslor. Då man vid bedömandet av försäljningens tillåtlighet knappast kan taga hänsyn till om köparen har för avsikt att använda hästen för det ena eller andra arbetet, torde följden bliva, att stadgandet måste begränsas till sådana fall, då hästen är olämplig för varje slag av arbete. Förbudet skulle i så fall komma att erhålla en mycket begränsad räckvidd. Det torde också ofta nog bliva svårt att efteråt styrka hästens tillstånd vid försäljningstillfället eller att vederlägga invändningar från säljarens sida, att han ej känt till hästens tillstånd. Man bör även uppmärksamma det förhållandet, att en häst som behandlas illa mycket snart kan bliva fördärvad och mer eller mindre otjänlig för arbete. Samma betänkligheter som nu anförts i fråga om försäljning av hästar torde göra sig gällande mot en reglering av uthyrning av hästar.

I några yttranden har föreslagits införandet i djurskyddslagen av en bestämmelse, att hästar som uppnått viss ålder icke skulle få försäljas till annat ändamål än slakt. En sådan gränsdragning torde emellertid vara alltför schematisk för att lämpligen kunna läggas till grund för en förbudsbestämmelse av ifrågavarande slag. Jag finner mig ej heller kunna förorda föreskrift om att veterinärintyg städse skall förete vid försäljning av hästar.

Beträffande förslaget att införa en bestämmelse om obligatorisk åldersmärkning av häst genom bränning ha mycket skiftande meningar kommit till uttryck i de avgivna yttrandena. Sedan utredningsmannen avgivit sitt förslag har lantbruksstyrelsen, som bestämt avstyrkt åldersmärkning av häst, föreslagit införandet av ett system med födelseintyg, som skall åtfölja hästen vid varje överlåtelse. Även detta förslag torde emellertid kräva ytterligare övervägande. Med hänsyn härtill synes det nu föreliggande spørsmålet icke

lämpligen böra avgöras i detta sammanhang. Det kan för övrigt ifrågasättas, huruvida ett stadgande i ämnet har sin plats i en djurskyddslag.

Frågan om förbud mot att ur riket utföra otjänstbara hästar torde lämpligare böra regleras i samband med andra bestämmelser som avse export av djur än i en djurskyddslag. Nu gällande bestämmelser om export av djur torde även i övrigt vara i behov av överarbetning.»

Det genom propositionen framlagda förslaget till lag om djurskydd är byggt på utredningsmannens förslag men skiljer sig i flera avseenden från detta. Såsom framgår av departementschefens uttalande har utredningsmannens förslag undergått en genomgripande omarbetning; åtskilliga bestämmelser i dennes förslag ha sålunda icke upptagits i departementsförslaget och andra ha ändrats eller jämkats. Överhuvud taget innebär förslaget i propositionen förenklingar och förkortningar av vad utredningsmannen föreslagit.

Förslaget till lag om djurskydd inledes med en bestämmelse, som anger lagens tillämpningsområde. Lagen skall äga tillämpning å husdjur och andra djur, som hållas i fångenskap. 2 § första stycket innehåller en allmän bestämmelse om att djur skall behandlas väl och såvitt möjligt skyddas mot lidande. I de följande styckena av 2 § samt i 3—6 §§ utvecklas till sina huvuddrag vad den allmänna bestämmelsen innebär. I 2 § andra stycket lämnas föreskrifter om beskaffenheten av stall eller annat förvaringsrum för djur, och i tredje stycket stadgas, att djur skall förses med erforderligt foder och vatten. Enligt 3 § skall, när djur användes i arbete, såvitt möjligt iakttagas att djuret icke överanstränges. Där stadgas också, att djur ej må pådrivas eller agas med redskap som lätt kan sarga eller på annat sätt skada djuret. Den följande paragrafen innehåller förbud mot att hålla djur bundet på ett för djuret plågsamt sätt. Härefter har i 5 § föreskrivits, att djur som blivit sjukt eller skadat utan dröjsmål skall omhändertagas för erforderlig omvårdnad, där ej djuret bör dödas. 6 § innehåller ett allmänt stadgande om transport av djur och 7 § en erinran om slaktlagen.

Om förevisning av djur meddelas i 8 §, liksom i utredningsmannens förslag, ett generellt stadgande, medan närmare föreskrifter härom skola utfärdas av Konungen. De följande paragraferna innehålla bestämmelser om kastrering och kupering samt om andra smärtsamma behandlingar av djur, vilka bestämmelser i huvudsak överensstämma med vad som föreslagits i utredningsmannens betänkande.

12 och 13 §§ innehålla stadganden om vivisektion. I motsats till utredningsmannens förslag, som endast avsåg vetenskapliga försök med djur, skall det enligt dessa bestämmelser vara fråga om användning av djur för vetenskaplig forskning eller undervisning, sjukdomsdiagnos, framställning av läkemedel eller annat jämförligt ändamål. Det förutsättes vidare, att användningen är förenad med operativt ingrepp, insprutning eller blodavtappning eller ock eljest medför ångest eller annat lidande för djuret. Såsom huvud-

regel stadgas, att medicinalstyrelsens tillstånd städse erfordras, men Kungl. Maj:t kan dock medgiva undantag med avseende å viss institution eller inrättning. I likhet med vad utredningsmannen föreslagit föreskrives, att större lidande ej må tillfogas djuret än som är oundgängligt samt att, om det kan antagas att avsevärt lidande åsamkas djuret jämväl sedan ingreppet eller åtgärden slutförts, djuret därefter skall dödas snarast möjligt.

Följande avdelning i lagen innehåller bestämmelser om hälsovårdsnämnds tillsyn å lagens efterlevnad. En närmare redogörelse för denna tillsyn kommer att lämnas i det följande.

Liksom i utredningsmannens förslag föreslås att bestämmelserna i lagen den 6 maj 1921 om rätt i vissa fall för polismyndighet att omhändertaga djur med vissa ändringar skola ingå delvis i djurskyddslagen och delvis i en av Kungl. Maj:t utfärdad förordning. Bestämmelser om omhändertagande av djur ha intagits i 17—19 §§. Som förutsättning för att omhändertagande skall få äga rum uppställles icke att djurplågeriet skall vara av svår beskaffenhet utan det är tillräckligt att det föreligger djurplågeri och att rättelse ej sker på tillsägelse.

Under 20 § har upptagits ett stadgande om rätt att under särskilda omständigheter döda djur. Stadgandet avser det fall, att djur påträffas så svårt sjukt eller skadat, att det uppenbarligen bör omedelbart dödas. Veterinär eller polisman skall då äga att genast låta döda djuret. Samma befogenhet tillkommer envar annan i synnerligen trängande fall.

Enligt utredningsmannens förslag skulle den som överträdde någon i förslaget meddelad bestämmelse om djurs vård och behandling straffas med dagsböter, där ej förseelsen vore straffbar såsom djurplågeri enligt allmänna strafflagen. Någon sådan allmän straffbestämmelse för överträdelse av de i 2—6 §§ meddelade föreskrifterna har däremot icke upptagits i propositionen. I stället har hälsovårdsnämnd i 14 § tillagts befogenhet att vid dylik överträdelse meddela vissa föreskrifter, och om någon av tredska underlåter att ställa sig sådan föreskrift till efterrättelse, kan han straffas med dagsböter enligt 21 §. På samma sätt straffas den som bryter mot vad som föreskrives i 9, 10, 11 eller 12 § eller underlåter att lämna tillträde för besiktning enligt 15 § eller att göra anmälan om dödande av djur enligt 20 §.

Beträffande förslaget till lag om ändrad lydelse av 18 kap. 16 § strafflagen kommer en närmare redogörelse att lämnas här nedan.

Förslaget till förordning om ändrad lydelse av 1 och 35 §§ hälsovårdsstadgan den 19 juni 1919 (nr 566) innebär, att i hälsovårdsstadgan intages en erinran om hälsovårdsnämnds åligganden enligt den föreslagna lagen om djurskydd.

En mera ingående redogörelse för de särskilda bestämmelserna i förslagen ävensom för lagrådets utlåtande i ämnet lämnas å s. 29—75 och 81—86 i propositionen. Från denna redogörelse må här endast intagas följande.

Förslaget till lag om djurskydd.

6 §.

Utredningsmannens förslag innehåller bestämmelser om att vid transport av djur skall, vare sig djuret befordras med järnväg, automobil, fartyg eller annat fortskaffningsmedel, iakttagas *dels* att transportmedlet är lämpligt för den ifrågavarande transporten samt utrustat med erforderliga anordningar för underlättande av djurets lastning eller lossning ävensom för dess skyddande under transporten mot stötar, skavning eller dylikt, mot onödiga ansträngningar samt mot ogynnsamma väderleksförhållanden, *dels* att djuret inlastas på lämpligt sätt samt under färden erhåller tillräckligt med foder, vatten och luft jämte nödig vård och, där så lämpligen kan ske, tillfälle till erforderlig vila *dels ock* att transporten utföres med nödig försiktighet. Tillika stadgas, att Konungen äger meddela närmare föreskrifter rörande transport av djur.

Vid remiss till lagrådet har departementschefen anfört följande:

»Det torde vara tillfyllest att i lagen stadga, att med avseende å transport av djur skall särskilt iakttagas att transportmedlet är lämpat för ändamålet och att djuret såvitt möjligt skyddas mot stötar, skavning och dylikt. Att djuret skall förses med foder och vatten samt jämväl i övrigt behandlas väl följer av 2 och 4 §§ i departementsförslaget. Närmare bestämmelser angående transport av djur har jag ansett böra meddelas av Konungen eller den myndighet Konungen bestämmer.»

I motionen II: 438 har framhållits, att det icke sällan förekomme att djur, särskilt grisar, vid transport kvävdes på grund av olämpliga transportanordningar. Det vore därför angeläget, att icke den korta exemplifieringen i 6 § tolkades alltför restriktivt, och det kunde ifrågasättas om överhuvud några exempel borde upptagas, då dessa lätt kunde föranleda till det misstaget att det endast vore med avseende å risken för »stötar, skavning och dylikt» som transportmedlet skulle vara tillfredsställande.

8 §.

Vid remissen till lagrådet har departementschefen yttrat följande:

»I denna paragraf har jag låtit intaga föreskrift, att djur icke må övas för eller användas vid filminspelning, offentlig föreställning eller annan förevisning på sådant sätt att det utsättes för ångest eller annat lidande. Jag vill anmärka, att uttrycken »ångest» och »lidande» enligt sin språkliga innebörd förutsätta en viss intensitet i det obehag som åsamkas djuret. Ett lättare slag med ridspö kan t. ex. icke anses innebära lidande även om det medför någon smärta. Är ett obehag varaktigt, kan dock lidande anses föreligga även om det momentana obehaget är ganska ringa. Överträdelse av nu ifrågavarande stadgande lär komma att innefatta djurplågeri enligt den ändrade lydelse jag vill förordna för 18 kap. 16 § strafflagen.

Det synes böra överlämnas till Konungen att meddela närmare föreskrifter om offentlig förevisning av djur. Enligt min mening torde i detta hän-

seende menageriförordningens bestämmelser kunna för närvarande upptagas i huvudsak oförändrade.»

10 §.

Enligt utredningsmannens förslag må kupering av svansen å häst företagas allenast där operationen sker till hävande av sjukdom eller oart hos djuret eller, beträffande häst av ardenner- eller därmed jämförlig ras, där djuret är avsett till avel eller utförsel ur riket. Operationen skall utföras av veterinär och under bedövning. Kupering av svansen å annat djur än häst må, där djuret uppnått två månaders ålder, utföras endast av veterinär och under bedövning. Kupering av öronen å hund må ej ske.

Till motivering av det föreslagna förbudet mot öronkupering av hund har utredningsmannen uttalat, att man måste beteckna dessa förfaranden såsom rena lyxoperationer, vilka icke tjänade något för djurets brukbarhet praktiskt syfte. Till försvar för öronkuperingen kunde inga vägande skäl anföras, medan i stället allvarliga erinringar kunde framställas däremot. Även om kuperingen verkställdes under bedövning, kunde den i regel icke anses avslutad i och med den första operationen. En efterbehandling, varvid öronen uppbundes och deras form kontrollerades och korrigerades, måste i allmänhet vidtagas. Denna efterbehandling medförde, enligt vad utredningsmannen anför, ett icke obetydligt lidande även för en förhållandevis okänslig hundvalp, i all synnerhet som komplikationer ofta tillstötte.

I avgivet yttrande över utredningsmannens förslag har Svenska kennelklubben gjort gällande, att endast viss reglering av hundöronkuperingen borde förekomma samt härom yttrat bland annat.

Öronkuperingen står väl i överensstämmelse med de biologiska förhållandena, i ty att med några få undantag samtliga i vilt tillstånd levande däggdjur ha uppstående öron. Från veterinär-medicinsk synpunkt bör icke finnas anledning att förbjuda öronkuperingen, enär densamma är ägnad att förskona hundarna från en del mer eller mindre svårartade och smärtsamma öronsjukdomar. Erfarenheten från stora såväl in- som utländska kliniker visar att öronsjukdomarna grassera väsentligt mycket mera bland hundar med okuperade öron än bland sådana, som hava normalt uppstående eller kuiperade öron. Den ringa smärta, som förefinnes under den korta läkningsperioden, uppväges mer än väl av det skydd mot smärtsamma och långvariga öronlidanden, som kuperingen innebär. — — — Härtill kommer den estetiska synpunkten, som ingalunda får avfärdas såsom något lyxbetonat. I betänkan- det anföres utländsk lagstiftning på detta område i Tyskland, Danmark, Finland och Norge, varav framgår, att kupering av öron å hund är tillåten i samtliga anförda länder. Om det föreliggande förslaget blir lag, skulle det alltså bli möjligt för dem, som ha råd och lägenhet, att låta utföra kuperingen i utlandet. Detta skulle naturligtvis kunna stävjas genom importförbud av hundar med kuiperade öron. Men därmed blir hela vårt lovande avelsarbete med hithörande hundraser — schnauzer, pinscher, boxer, grand danois, griffon m. fl. — förslamat. Även om licenser för import av avelsdjur skulle beviljas, så skulle vi ändå aldrig som hittills kunna utställa i Tyskland. Då det är ett livsvillkor för vår svenska hundavel, att särbestämmelser undvikas, som alltför markerat inverka på hundens utseende, få vi avstyrka det föreliggande lagförslaget i den punkt, som här avses.

Departementschefen har anfört följande:

»I huvudsaklig överensstämmelse med den av utredningsmannen föreslagna huvudregeln har i förevarande paragraf upptagits stadgande, att kupering av svansen på häst i regel må företagas allenast för att bota sjukdom, skada eller oart samt skall utföras av veterinär. Enligt förslaget skall undantag från huvudregeln i viss omfattning gälla beträffande häst av ardenner- eller därmed jämförlig ras. Mot detta undantag ha erinringar framställts i åtskilliga yttranden. Övervägande skäl torde dock föreligga för att bibehålla en möjlighet att medgiva kupering av svansen på häst av sådan ras som nyss nämnts. Jag har härvid funnit den lämpligaste formen vara att införa rätt för Konungen att medgiva undantag från huvudregeln. Liksom beträffande kastrering har jag ansett den föreslagna bestämmelsen att kupering skall utföras under bedövning kunna uteslutas ur lagen.

I fråga om kupering av svans å annat djur än häst har förslaget synts böra godtagas utan annan avvikelse än att föreskriften om bedövning uteslutits.

Beträffande slutligen kupering av öronen på hund har vad svenska kennelklubben härutinnan anfört ej förmått övertyga mig om att sådant ingrepp bör få ske. Då eventuellt bortopererande av någon del av örat för att bota sjukdom eller skada icke lär betecknas som kupering, utgör förbudet icke hinder för en sådan åtgärd.»

Beträffande denna paragraf har lagrådet gjort följande uttalande:

»Med hänsyn bland annat till önskvärdheten att undanröja varje tvekan att jämväl öron på hund må kuperas, där så påkallas av sjukdom eller skada, synes 10 § böra på det sätt jämkas att, sedan frågan om kupering å friska djur i ett första stycke reglerats, i särskilt stycke stadgas att vad förut sagts ej skall utgöra hinder mot kupering som på grund av sjukdom, skada eller oart företages av veterinär.»

I motionerna I: 270 och II: 435, vilka äro likalydande, har yrkats, att 10 § tredje stycket måtte utgå samt att andra stycket måtte erhålla följande lydelse: »Kupering av svans och öron på annat djur må, när djuret uppnått två månaders ålder, utföras endast av veterinär.»

Till stöd för detta yrkande ha motionärerna, utöver de skäl som anförts av Svenska kennelklubben, åberopat, att öronkuperingen sedan lång tid tillbaka företagits å vakthundsraser, då man ansett att hängande öron nedsatte hörselförmågan. I motionerna har vidare framhållits den betydelse hunden hade inom försvarsväsendet och att försök rörande hundens hörselförmåga påginge vid försvarets forskningsnämnd. Det vore av denna anledning icke lämpligt att ett förbud mot öronkupering komme till stånd, förrän resultatet av dessa undersökningar förelåge.

14 §.

I utredningsmannens förslag stadgas, att inom varje kommun hälsovårdsnämnden eller, där särskild sådan ej finnes tillsatt, kommunalnämnden skall till djurskyddsinspektör utse en eller flera bland nämndens ledamöter eller, där så befinnes lämpligare, bland övriga till ledamot av nämnden valbara

personer. Djurskyddsinspektören skall enligt nämndens anvisningar inom kommunen vaka däröver, att de till djurens skydd meddelade bestämmelserna, särskilt i fråga om djurstallars beskaffenhet samt djurs behandling och utfodring, vederbörligen efterlevas. Enligt förslaget skall länsstyrelsen på begäran av djurskyddsorganisation kunna godkänna lämplig person att vara djurskyddskonsulent inom länet.

Vid remiss till lagrådet har departementschefen, efter ha lämnat en redogörelse för de i yttrandena framställda erinringarna mot utredningsmannens förslag i denna del, anfört bland annat följande:

»Såsom redogörelsen visar har från flera håll gjorts gällande, att den verksamhet till husdjursskötselns förkovran som bedrivs genom hushållningssällskapens och olika jordbruksorganisationers försorg skulle göra det onödigt att för övervakningen av att djurskyddslagen efterlevdes skapa särskilda organ vid sidan av polismakten. Att helt utesluta alla särskilda bestämmelser om tillsyn å lagens efterlevnad synes dock icke lämpligt. Den föreslagna tillsynsorganisationen torde emellertid kunna i hög grad inskränkas.

Då det otvivelaktigt är önskvärt att något organ i varje särskild ort ägnar erforderlig uppmärksamhet åt djurskyddet, synes det lämpligt att ställa djurskyddet under kommunal tillsyn. Att för detta ändamål inrätta en särskild djurskyddsnämnd torde icke vara påkallat. Av redan befintliga kommunala organ torde hälsovårdsnämnden vara den som närmast bör komma i fråga för den nya uppgiften. Hälsovårdsnämndens verksamhet omfattar redan nu flera uppgifter som röra djurs behandling, även om bestämmelserna härom huvudsakligen tillkommit av sanitära skäl. Såsom jag tidigare nämnt åligger det sålunda enligt hälsovårdsstadgan hälsovårdsnämnd i stad och därmed jämställda samhällen att utöva viss tillsyn över stall, fähus och svinhus, och enligt epizootilagen skola alla hälsovårdsnämnder biträda vid tillsynen över åtgärder till bekämpande av sådan husdjurssjukdom som avses i lagen. Om på landet särskild hälsovårdsnämnd ej finnes, är enligt hälsovårdsstadgan kommunalnämnden tillika hälsovårdsnämnd.

Vid utövningen av den tillsyn å djurens vård och behandling som nu torde böra tilläggas hälsovårdsnämnden bör denna samverka med vederbörande läns- och distrikts- eller stadsveterinärer, vilka enligt sina instruktioner ha att verka för god vård av husdjuren.

I enlighet med vad nu sagts har i 14 § av departementsförslaget upptagits stadgande, enligt vilket det åvilar hälsovårdsnämnderna att, i samverkan med nämnda veterinärer, öva tillsyn över djurens vård och behandling. Då det kan visa sig lämpligt att hälsovårdsnämnden för denna tillsyn anlitar särskilt biträde har nämnden i paragrafen även erhållit befogenhet att, om erforderliga medel finnas anslagna därför, anställa tillsyningsman för ändamålet. En motsvarighet till denna befogenhet meddelas i hälsovårdsstadgan såvitt angår den där avsedda sanitära tillsynen. Något hinder att anlita en och samma person för tillsyn enligt hälsovårdsstadgan och för tillsyn enligt djurskyddslagen torde icke föreligga. Särskilda kompetensvillkor för tillsyningsman synas icke böra uppställas.

I departementsförslaget har icke upptagits det av utredningsmannen före-

slagna stadgandet om att länsstyrelsen skulle kunna, på begäran av djurskyddsorganisation, godkänna lämplig person att vara djurskyddskonsulent. Någon sådan auktorisation av den enskilda tillsynsverksamhet som bedrivs av djurskyddsorganisationerna synes mig icke erforderlig. — — —

Enligt utredningsmannens förslag skall den som överträder någon i förslaget meddelad bestämmelse om djurs vård och behandling straffas med dagsböter, där ej förseelsen är straffbar såsom djurplågeri enligt allmänna strafflagen. Någon sådan allmän straffbestämmelse för överträdelse av de olika stadganden som upptagits i departementsförslaget har, som jag förut antytt, icke syntts lämplig. I allmänhet torde straff för åsidosättande av de under 2—6 §§ upptagna allmänna bestämmelserna böra inträda allenast, där gärningen innefattar djurplågeri enligt den ändrade lydelse av 18 kap. 16 § strafflagen som jag ämnar föreslå. Denna princip torde emellertid icke böra upprätthållas, när hälsovårdsnämnden vid den tillsyn som enligt förslaget åligger nämnden funnit anledning till ingripande, t. ex. med anledning av att stall är mycket undermåligt eller att djur svältfodras. Det synes nämligen böra föreligga en möjlighet för nämnden att framtvunga rättelse. Nämnden skall därför enligt 14 § andra stycket i förslaget, där någon åsidosätter vad i 2—6 §§ stadgas, äga att meddela erforderlig föreskrift om vad han jämlikt nämnda paragrafer har att iakttaga. Om Kungl. Maj:t meddelat särskilda föreskrifter om vad som skall iakttagas vid offentlig förevisning av djur eller vid transport av djur, skall dock nämnden givetvis icke kunna göra ändring häri. Vidare må erinras om skogshärbärgeslagens föreskrifter angående tillsyn å stall för hästar som användas i skogsarbete. I den mån sådana särbestämmelser äro gällande är hälsovårdsnämnden enligt departementsförslaget icke behörig att meddela föreskrift. Nämndens beslut må enligt departementsförslaget överklagas hos länsstyrelsen. Länsstyrelsens beslut må enligt vanliga regler överklagas hos Kungl. Maj:t. Jag har emellertid ansett nödvändigt att tillerkänna länsstyrelsen befogenhet att förordna, att dess beslut omedelbart skall lända till efterrättelse utan hinder av besvär. Den som tredskas att ställa sig meddelad föreskrift till efterrättelse, sedan den vunnit laga kraft eller eljest skall lända till efterrättelse, straffas enligt 21 § i departementsförslaget med dagsböter.»

I motionen II: 438 har ifrågasatts, om det icke med hänsyn till vikten av en effektiv övervakning av lagens efterlevnad borde ligga helt inom hälsovårdsnämndens egen befogenhet att avgöra, om tillsyningsman skulle tillsättas, och om därför icke det i förslaget intagna förbehållet för anställande av tillsyningsman, att »erforderliga medel äro anslagna därtill», borde utgå.

I motionen II: 437 har yrkats, att skogs- och flottledshärbärgesinspektionen måtte erhålla befogenhet att övervaka efterlevnaden av djurskyddslagen och i övrigt verka för en god vård beträffande vid skogsarbete använda hästar.

16 §.

Från bestämmelserna i 14 och 15 §§ om tillsyn å lagens efterlevnad har i denna paragraf gjorts undantag för djur som användas inom försvarsvä-

sendet. Departementschefen har vid remissen till lagrådet därom yttrat, att det icke torde vara lämpligt att hälsovårdsnämnd skall äga att ingripa mot militärmyndighet eller att utomstående skola äga tillträde till militära stallar.

Lagrådet har vid sin granskning av förslaget beträffande denna paragraf gjort följande uttalande:

»Då det kan ifrågasättas huruvida icke även andra inrättningar än de som höra till försvarsväsendet böra undantagas från tillsyn enligt 14 och 15 §§, synes böra övervägas att till 16 § foga ett stadgande av förslagsvis det innehåll att från tillämpningen av bestämmelserna i 14 och 15 §§ ytterligare undantag må medgivnas av Konungen beträffande viss institution eller inrättning.»

I motionen II: 433 har bland annat anförts, att det icke kunde vara rimligt, att statliga institutioner såsom Flyinge stuteri och Strömsholms hingstdepå, vilka stode under lantbruksstyrelsens ledning och där det funnes särskilda veterinärer anställda, skulle stå under uppsikt av ortens hälsovårdsnämnd. I motionen har med hänsyn härtill yrkats, att 16 § skulle erhålla sådan lydelse som förordats av lagrådet.

Förslaget till lag om ändrad lydelse av 18 kap. 16 § strafflagen.

I utredningsmannens förslag har brottsbeskrivningen i gällande lag bibehållits oförändrad. Straffet för normalfall av djurplågeri föreslås däremot skärpt till böter eller fängelse i högst sex månader. Finnes brottet vara att tillskriva synnerlig råhet hos gärningsmannen eller äro omständigheterna eljest försvårande, må enligt förslaget till straffarbete i högst ett år dömas.

Departementschefen har vid remiss till lagrådet anfört följande:

»Såsom förut nämnts har utredningsmannen förordat, att åsidosättande av de i förslaget till djurskyddslag upptagna bestämmelserna om djurs vård och behandling skulle föranleda straff enligt en särskild bestämmelse i samma lag, om det ej innefattar djurplågeri. Straff för djurplågeri skulle liksom för närvarande inträda allenast där någon visar uppenbar grymhet i behandling av djur.

Att på sätt utredningsmannens förslag innebär i olika lagar bestraffa så att säga två grader av djurplågeri synes icke vara lämpligt. Såsom förut nämnts har jag därför i förslaget till lag om djurskydd icke upptagit något stadgande om straff för den som åsamkar djur lidande genom åsidosättande av där angivna föreskrifter. Därest någon särskild straffbestämmelse icke upptages i djurskyddslagen för den som åsamkar djur lidande, synes det emellertid med skäl kunna ifrågasättas, huruvida straffbestämelsen i 18 kap. 16 § strafflagen är tillräckligt omfattande i sin nuvarande lydelse. Jag har därför ansett mig böra undersöka frågan om en utvidgning av densamma.

Enligt vad den inledningsvis lämnade redogörelsen visar har första lagutskottet i samband med behandling av en år 1934 väckt motion om ändring i sistnämnda paragraf framhållit, att enligt utskottets mening straff för

djurplågeri icke borde inträda i andra fall än där förfarandet enligt en inom samhället allmänt härskande uppfattning otvetydigt framstode såsom otillbörligt. Utskottet avstyrkte fördenskull i motionen framställt förslag att ur brottsbeskrivningen utesluta kravet på att gärningsmannen skall ha gjort sig skyldig till uppenbar grymhet. I huvudsaklig anslutning härtill uttalade utskottet med anledning av en motion vid 1935 års riksdag, att det måste anses riktigt att, där lagstiftaren icke närmare än hos oss vore fallet angäve den rättsstridiga handlingen, straff icke borde inträda i andra fall än där förfarandet stode i sådan motsättning till den allmänna uppfattningen som nyss nämnts. Enligt min mening har denna fråga kommit i ett delvis annat läge, därest det av mig förordade förslaget till lag om djurskydd genomföres. I detta upptagas åtskilliga bestämmelser om vad som skall iakttagas angående djurs vård och behandling. Med hänsyn härtill synas mig ordalagen i 18 kap. 16 § strafflagen kunna jämkas något i syfte att undanröja den starkt restriktiva prägel som nu utmärker lagrummet. Med den uppfattning om människans skyldigheter mot djuren som ligger till grund för djurskyddslagen kan det knappast anses förenligt att såsom djurplågeri bestraffa endast handling som visar uppenbar grymhet mot djur. Även en lägre grad av otillbörlig behandling synes numera böra hänföras under detta brott.

Vid utformandet av en brottsbeskrivning med något vidare omfattning har det synts mig lämpligare att direkt anknyta brottsbegreppet till effekten, nämligen djurets lidande, än till det av gärningsmannen ådagalagda sinnet. Givetvis kunna icke alla handlingar, som förorsaka lidande för djur, bestraffas såsom djurplågeri. Vissa sådana handlingar äro påkallade av fullt legitima intressen. Till en del ha de intressekollisioner som härvidlag kunna uppkomma uttryckligen reglerats i den föreslagna lagen om djurskydd. Så är t. ex. fallet beträffande djurs användande för vetenskapliga ändamål. Med hänsyn till sådana fall har såsom förutsättning för straff i departementsförslaget upptagits ett krav, att det lidande för vilket djuret utsättes är »otillbörligt». Detta uttryck torde innebära, att gärningen skall ha otvetydigt överskridit gränsen för det tillåtna.

Det har synts lämpligt att — liksom i gällande lag — i lagtexten exemplifiera de förfaranden om vilka det oftast är fråga då djur tillfogas otillbörligt lidande. I förslaget nämnas sålunda särskilt misshandel, vanvård och överansträngning.

Liksom i gällande lag förutsättes i departementsförslaget att gärningen är uppsåtlig. Detta innebär enligt förslaget ett krav på att gärningsmannen skall ha insett att djuret åsamkades lidande. Det är emellertid tillfyllest med s. k. eventuellt uppsåt. Ådagalagd ligkiltighet för djurets vård kan fördenskull bli föremål för straff enligt förslaget.

Straffskalan för djurplågeri upptager för närvarande i första hand böter. I andra hand må dömas till fängelse i högst sex månader, om djurplågeriet är av svår beskaffenhet eller omständigheterna eljest äro synnerligen försvärande. En skärpning av straffskalan synes, såsom utredningsmannen föreslagit, vara motiverad. För detta ändamål torde vara tillfyllest att i den

ordinära strafflatituden införa fängelse. Någon särskild straffskala för grovt djurplågeri synes icke behöflig.»

Förslaget till lag om ändrad lydelse av 18 kap. 16 § strafflagen har för-
anlett följande yttranden av lagrådets ledamöter.

Justitieråden Alsén och Ericsson:

Den ändrade utformning av brottsbegreppet som föreslås i förevarande lagrum — därvid gärningen knutits mera till effekten, djurets lidande, än till det av gärningsmannen ådagalagda sinnelaget — har enligt remissprotokollet tillkommit i syfte att undanröja den starkt restriktiva prägel som ansetts nu utmärka lagrummet. Det lider intet tvivel att en ändring av brottsbeskrivningen i föreslagen riktning skulle, vid ett genomförande av förslaget till lag om djurskydd, komma att bättre än den nuvarande angiva syftet med straffskyddet och omfattningen av detsamma. Mot lagtexten kunde möjligen erinras, att ordet »otillbörligt» rent språkligt icke skulle vara ägnat att utmärka graden av lidandet utan endast att lidandet eller rättare dess tillskyndande icke vore uppburet av något berättigat intresse; ordet borde sålunda anknyta till handlingen, icke till effekten. En närmare bestämning av lidandet skulle till synes ej heller vara nödig, då redan i detta ord såsom sådant ligger, att det onda som tillfogas skall ha en viss, ej allför ringa intensitet och varaktighet. Det torde emellertid vara oemotsägligt, att uttrycket »otillbörligt lidande» till sin språkliga valör leder tanken på ett visst, högre mått av lidande, ett mått jämväl bestämt i förhållande till den intressekollision som föreligger, att uttrycket med andra ord, såsom departementschefen framhåller, utmärker att gärningen skall ha otvetydigt överskridit gränsen för det tillåtna. Invändas kunde måhända vidare, att av de i lagbudet såsom exempel nämnda handlingarna åtminstone »vanvård» efter vanlig uppfattning i sig städse innebure något otillbörligt. Till den del däri får anses ligga ett visst berättigande skulle oegentligheten framträda mindre, därest den förtydligande exemplifikationen, såsom nu är fallet, sättes efter själva brottsbeskrivningen. På grund av det anförda föranleder förslaget icke vidare erinran.

Justitierådet Lind:

Den jämkning som föreslagits i förevarande lagrum har föranletts av att den nuvarande avfattningen ansetts medföra en alltför restriktiv tolkning i tillämpningen. Då gällande lydelse emellertid i och för sig måste anses giva en lämplig definition å begreppet djurplågeri samt de närmare bestämmelser om djurs vård och behandling som meddelas i djurskyddslagen lära verksamt bidra till en riktig uppfattning av nämnda begrepp, synes det kunna ifrågasättas huruvida ej fara för en ej önskvärd tillämpning i restriktiv riktning i erforderlig mån skulle undanröjas därest i gällande avfattning ej annan ändring göres än att fordran på att grymheten skall vara »uppenbar» eftergives.

Regeringsrådet Eklund:

Enligt min mening bör en jämkning ske i den föreslagna avfattningen av förevarande paragraf. Ordet »otillbörligt» torde nämligen, rent språkligt sett, icke böra komma till användning för att, på sätt här synes vara avsett, utmärka graden av ett lidande. En närmare bestämning av »lidande» torde för övrigt knappast vara nödig. Redan i detta ord såsom sådant lär nämligen ligga att den smärta eller plågsamma behandling varom är fråga skall äga en sådan grad av intensitet och varaktighet att den som utan tillräckliga skäl utsätter djuret därför bör kunna drabbas av straff. Däremot synes det vara sakenligt att i lagtexten gives en antydning om att, på sätt anföres i remissprotokollet, vissa handlingar som förorsaka djur lidande äro påkallade av fullt legitima intressen. Detta torde lämpligen kunna ske genom att paragrafen så utformas att den som genom misshandel, överansträngning, vanvård eller annorledes otillbörligen utsätter djur för lidande, dömes för djurplågeri till böter eller fängelse.

Vid föredragning i statsrådet för beslut om avlämnande av förevarande proposition har föredragande departementschefen uttalat att vad inom lagrådet anförts beträffande förslaget till lag om ändrad lydelse av 18 kap. 16 § strafflagen icke synts honom föranleda att frångå den vid remissen till lagrådet intagna ståndpunkten.

I motionen II: 438 har hemställts, att 18 kap. 16 § strafflagen måtte erhålla sådan utformning som inom lagrådet föreslagits av regeringsrådet Eklund.

Utskottet.

Djurvården i Sverige står enligt utskottets uppfattning på ett högt plan, och man torde i likhet med utredningsmannen kunna säga, att svenskarna i allmänhet utmärka sig för djurvänlighet. Utvecklingen på detta område har på senare tid också gått märkbart framåt, vilket avspeglas i minskningen av antalet för djurplågeri åtalade och dömda personer. Antalet personer, som i första instans dömts för detta brott, utgjorde sålunda år 1921 399, år 1931 251 och år 1941 158. Det är givet, att dessa siffror icke angiva hela antalet av dem, som behandla sina djur illa, eller ens dem, som göra sig skyldiga till djurplågeri. I fråga om djurplågeri gäller kanske mer än vid de flesta andra brott, att ett stort antal fall icke bliva uppläckta och därför undgå påföljd, vilket ju är förklarligt med hänsyn till brottets stumma objekt. Icke heller alla de fall av dålig behandling av djur, som komma till allmänhetens kännedom, kunna emellertid bli föremål för lagföring. En person som behandlat djur illa kan nämligen enligt gällande lag icke fällas till ansvar om han icke — såsom det stadgas i 18 kap. 16 § strafflagen — visat uppenbar grymhet i behandling av djur. På grund av denna förutsättning för straffansvar är det endast de grövsta fallen av dålig behandling av djur, som beivras. I rättspraxis har 18 kap. 16 § strafflagen också i vissa fall tillämpats så restriktivt, att även förfaranden som i allmänhetens ögon tett sig otillbör-

liga icke ansetts innebära uppenbar grymhet och därför lämnats utan straff. De fall, där den dåliga behandlingen av djur beror på tanklöshet eller okunighet, kunna icke heller bli föremål för lagföring. Vål måste det såsom utskottet i sitt utlåtande nr 13 vid 1935 års riksdag uttalat anses riktigt, att straff för djurplågeri icke bör inträda i andra fall än där förfarandet enligt en inom samhället allmänt härskande uppfattning framstår såsom otillbörligt. Det kan emellertid enligt utskottets mening icke vara tillräckligt allena med en bestämmelse om straff för djurplågeri. En sådan bestämmelse, som genom sin allmänna avfattning måste taga sikte på de fall, som klart överskrida gränsen för vad som är tillbörligt i människans behandling av djuren, behöver kompletteras med mera detaljerade föreskrifter om vad som är tillåtet eller ej och även med mera positiva bestämmelser om en god djurvård. Så har också skett i det nu framlagda förslaget till lag om djurskydd.

I 2 § av detta förslag meddelas den grundläggande regeln, att djur skall behandlas väl och såvitt möjligt skyddas mot lidande. Vad detta sedan i skilda hänseenden skall anses innebära utvecklas närmare i de följande bestämmelserna i 2—6 §§. Genom dessa föreskrifter kan den allmänna uppfattningen av vad som på detta område är riktigt vinna erforderlig stadga och även ledas in på nya banor. Utskottet vill med hänvisning till det förut anförda uttala sitt gillande av de principer, efter vilka förslaget är uppbyggt. Beträffande vissa av de särskilda stadgandena har utskottet emellertid funnit anledning till erinringar.

I fråga om hållande av bandhund har departementschefen uttalat, att han icke ansett något förbud häremot böra meddelas. Utskottet vill i anledning av detta uttalande framhålla, att även om något förbud icke meddelats, saken dock kommer i ett helt annat läge efter genomförande av den föreslagna djurskyddslagstiftningen. På grund av bestämmelsen i 4 § om att djur icke må hållas bundet på ett för djuret plågsamt sätt blir det förbjudet att hålla bandhund bunden med så kort lina, att hunden icke kan erhålla tillräcklig rörelsefrihet, och på samma sätt kunna enligt 2 § vissa krav ställas på hundkojornas beskaffenhet. Det är enligt utskottets uppfattning också angeläget, att hälsovårdsnämnderna ägna uppmärksamhet åt dessa förhållanden.

I 6 § av förslaget till lag om djurskydd har intagits en bestämmelse om att vid transport av djur skall särskilt iakttagas, att transportmedlet är lämpat för ändamålet och att djuret såvitt möjligt skyddas mot stötar, skavning och dylikt. I motionen II: 438 har framhållits vikten av att djur vid transport även erhålla tillräckligt med foder, vatten och luft. Med hänsyn till de missförhållanden, som i dessa avseenden nu understundom förekomma vid djurtransporter, vill utskottet understryka motionärernas uttalande om nödvändigheten av att exemplifieringen i paragrafen icke betraktas som uttömmande. Att i lagtexten införa en bestämmelse om vad som ytterligare är att iakttaga vid transporter synes däremot icke erforderligt, då detta följer av den allmänna regeln i 2 § att djur skall behandlas väl och såvitt möjligt skyddas mot lidande.

Om förevisning av djur meddelas en allmän bestämmelse i 8 §. Här stadgas, att djur icke må övas för eller användas vid filminspelning, offentlig

föreställning eller annan förevisning på sådant sätt, att det utsättes för ångest eller annat lidande. Närmare föreskrifter om offentlig förevisning av djur meddelas av Konungen. Departementschefen har härom uttalat, att han ansett att menageriförordningens bestämmelser för närvarande kunde upptagas i huvudsak oförändrade. Som förut återgivits är det enligt denna förordning förbjudet att mot betalning låta förevisa djur, som i menagerier föras från ort till annan. Det stadgas vidare, att detta förbud icke skall utgöra hinder mot förevisande av djur vid cirkus- eller liknande föreställning, där huvudsakligen avses att visa djuren bibragt dressyr.

Inom utskottet har rått tvekan huruvida förevisningen av vilda djur i cirkus kan anses stå i god överensstämmelse med den nya djurskyddslagstiftningens ledande principer. Som skäl för att fortfarande medgiva sådana förevisningar har anförts, att åskådandet av djur vid dylika tillställningar innefattade — förutom moment av förströelse och nöje — en möjlighet att erhålla kännedom om djurens utseende, psyke, vanor och förmåga, som för de flesta människor icke stode till buds på annat sätt. Även om man icke helt kan bortse från dessa skäl, torde det likväl vara obestridligt att i åtskilliga fall dressyr av vilda djur för förevisning i cirkus innebär lidande för djuren. Detta förhållande torde man emellertid enligt förslaget i viss mån kunna komma till rätta med genom förbudet mot att öva djur för förevisning på sådant sätt, att de utsätts för ångest eller annat lidande. Det är vidare att beakta, att allt kringförande av djur till förevisningar medför stor fara för att djuren på ett eller annat sätt utsätts för lidande genom dåliga transportanordningar, trånga burar o. d., en tankegång, som också torde ligga till grund för menageriförordningen. I vissa fall torde man kunna ingripa mot dylika missförhållanden genom djurskyddslagens allmänna bestämmelser om stallrum, transport och vård; det kan emellertid förefalla tvivelaktigt om dessa stadganden äro tillräckliga. Det är enligt utskottets mening framför allt av vikt att icke menageriförbudet kringgås genom det i menageriförordningen medgivna undantaget för dresserade djur. Utskottet vill därför uttala sig för en omarbetning av menageriförordningen under beaktande av de nu anförda synpunkterna.

Kupering av svansen på häst får enligt 10 § i förslaget endast företagas för att bota sjukdom, skada eller oart samt skall utföras av veterinär. Konungen skall dock kunna medgiva undantag från denna regel men icke från föreskriften att kuperingen skall utföras av veterinär. Till stöd för undantagsbestämmelsen har departementschefen anført, att han funnit skäl föreligga att bibehålla en möjlighet att medgiva kupering beträffande häst av ardenner- och därmed jämförlig ras. Utskottet har visserligen funnit starka skäl tala för att icke medgiva något undantag från kuperingsförbudet men har å andra sidan icke velat förorda en sådan ordning, då viss risk förefinnes att uppfödning av hästar av sådan ras för export därigenom skulle kunna vållas avbräck. Departementschefen har icke närmare utvecklat under vilka omständigheter undantag skall medgivas, men utskottet förutsätter, att det kommer att ske generellt för avelsdjur av viss ras och icke endast för vissa

uppfödare. Det motsatta förhållandet skulle nämligen medföra, att de, som endast bedreve avelsarbete i mindre omfattning, kunde bli sämre ställda.

Kupering av öronen på hund har av utredningsmannen betecknats som en ren lyxoperation, vilken icke tjänade något för djurets brukbarhet praktiskt syfte. Den medförde därjämte lidande för djuret och borde därför förbjudas. Departementschefen har i propositionen, trots ett bestämt avstyrkande från Svenska kennelklubben, uttalat sin anslutning till utredningsmannens förslag och i 10 § tredje stycket föreslagit ett förbud mot kupering av öronen på hund. I ett till utskottet av en djurskyddsorganisation ingivet utlåtande har professorn vid veterinärhögskolan Gerhard Forssell med utförlig motivering som sin bestämda mening uttalat, att öronkupering på hundar med eller utan narkos, när operationen avsåge örats stympande på ett friskt djur, vore djurplågeri. Professorn vid samma högskola Birger Carlström har i ett av en annan djurskyddsorganisation åberopat utlåtande framhållit, att öronkuperingen måste betraktas som en lyxoperation, vilken borde i lag förbjudas på grund av de smärtor operationen medförde för hundarna.

Mot vad sålunda anförts har vad i motionerna I: 270 och II: 435 åberopats om de ogynnsamma verkningarna på kennelarbetet av ett förbud mot öronkupering icke syntts utskottet tillräckligt vägande. Emellertid har chefen för armén vid översändande av den förut omförmälda framställningen från chefen för arméhundväsendet uttalat, att det syntes lämpligt att erfarenhet vunnes från de försök beträffande hundens hörsselförmåga, som för närvarande pågå under samarbete mellan arméhundväsendet och försvarets forskningsnämnd, innan förbud mot öronkupering meddelades. Med hänsyn härtill har utskottet övervägt möjligheten av att i lagen införa en regel om att Konungen skulle kunna medgiva undantag för försvarsväsendet. Då emellertid hundarna inom försvaret rekryteras från civila uppfödare och öronkuperingen, om den skall ske, bör företagas på valpstadiet, skulle en sådan regel icke vara fullt ändamålsenlig. Icke heller finner sig utskottet böra för närvarande förordna en generell regel om rätt för Konungen att medgiva undantag från kuperingsförbudet. Å andra sidan bör enligt utskottets mening det oinskränkta förbudet mot öronkupering icke träda i kraft innan de omförmälda försöken till utrönande av huruvida kuperingen av öronen har något inflytande på hundens hörsselförmåga avslutats. Utskottet vill därför såsom en provisorisk lösning förordna att med ikraftträdandet av förbudet i 10 § tredje stycket får anstå, till dess Konungen därom förordnar. Som emellertid kuperingen torde medföra mindre lidande om den utföres av en veterinär än av en icke fackman, föreslår utskottet, att så länge förbudet mot öronkuperingen icke trätt i kraft, kuperingen allenast skall få utföras av veterinär. Den som i strid häremot verkställer kupering utan att anlita veterinär bör straffas med dagsböter. Utskottet förutsätter, att om de nämnda försöken ej leda till positivt resultat, Kungl. Maj:t utan dröjsmål förordnar om ikraftträdande av kuperingsförbudet. Skulle försöken återigen giva vid handen att ur försvarssynpunkt skäl till undantag från kuperingsförbudet föreligger, torde Kungl. Maj:t finna anledning föreslå riksdagen erforderlig jämkning i 10 § tredje stycket.

Hälsovårdsnämnden i orten har enligt 14 § i förslaget till lag om djurskydd att öva tillsyn över djurens vård och behandling. För att öppna möjlighet för nämnden att vid denna tillsyn anlita särskilt biträde har i propositionen föreslagits, att nämnden, om erforderliga medel äro anslagna därtill, skall äga anställa tillsyningsman för ändamålet.

Anordningen med en särskild kommunal tillsyningsman för djurskyddet finner utskottet vara ägnad att göra hälsovårdsnämndens övervakning mera effektiv. Skulle kommun underlåta att anslå medel till anställande av tillsyningsman, men någon för djurskyddet intresserad person vara villig att tjänstgöra utan ersättning, synes möjlighet böra förefinnas att utse denne. Utseendet av tillsyningsman synes därför icke böra göras beroende av, att medel anslagits för ändamålet. Utskottet förordar för den skull sådan ändring i 14 § första stycket, att orden »om erforderliga medel äro anslagna därtill» utgå. I samband härmed torde ordet »anställa» böra utbytas mot »utse».

Det i motionen II: 437 framlagda förslaget, att skogs- och flottledshärbärgesinspektionen skall erhålla befogenhet att övervaka efterlevnaden av djurskyddslagen och att i övrigt verka för en god vård av hästar som syselsättas vid skogsarbete, finner utskottet förtjänt av beaktande. Det torde nämligen vara att befara, att hälsovårdsnämnderna icke tillräckligt effektivt skola kunna övervaka efterlevnaden av djurskyddslagen, då det gäller skogskörlorna. Det förefaller därför lämpligt, att de härvid erhålla biträde av skogs- och flottledshärbärgesinspektionen, vars befattningshavare vid sina inspektioner enligt skogshärbärgeslagen jämväl kunna ägna djurskyddet erforderlig uppmärksamhet. Departementschefen har i propositionen uttalat, att det torde böra övervägas att åt dessa inspektionsorgan uppdraga att jämväl öva tillsyn över behandlingen av djuren och ej blott över stallen. Någon beslutanderätt borde enligt departementschefens mening dock icke tilläggas dem utöver vad som följde av skogshärbärgeslagen. Utskottet anser icke heller, att inspektionen i djurskyddslagen bör tilläggas några av de befogenheter som enligt denna lag tillkomma hälsovårdsnämnden. Det torde vara tillräckligt att inspektionens befattningshavare i sina instruktioner åläggas att uppmärksamma djurens vård och behandling. Med hänsyn till befattningshavarnas ställning torde det vara att förvänta, att de föreskrifter, som de finna erforderliga i fråga om djurskyddet, i allmänhet komma att efterföljas utan att några maktmedel behöva användas. De åtgärder, som härutöver kunna visa sig erforderliga, torde kunna åstadkommas genom samarbete med vederbörande hälsovårdsnämnd. På grund av vad sålunda anförts finner utskottet de i motionen II: 437 uttalade önskemålen kunna tillgodoses utan att några ändringar behöva vidtagas vare sig i förslaget till lag om djurskydd eller i skogshärbärgeslagen.

Tillräckliga skäl synas icke föreligga att såsom i motionen II: 433 yrkats i 16 § intaga stadgande om rätt för Konungen att medgiva ytterligare undantag från tillsyn enligt 14 och 15 §§ i förslaget. Det torde emellertid ligga i sakens natur att hälsovårdsnämnd endast i undantagsfall behöver ägna

någon tillsyn åt djurvården vid sådana statliga institutioner som nämnas i motionen. Något motsvarande undantag från den sanitära tillsyn, som hälsovårdsnämnd enligt hälsovårdsstadgan har att utöva, har icke meddelats och någon olägenhet härav har icke försports.

Enligt den i propositionen föreslagna ändringen i 18 kap. 16 § strafflagen skall den, som genom misshandel, överansträngning, vanvård eller annorledes utsätter djur för otillbörligt lidande, dömas för djurplågeri till böter eller fängelse. Förslaget innebär både en ändring av brottsbeskrivningen och en skärpning av straffskalan. Den ändrade brottsbeskrivningen medför att det straffbara området utvidgas i förhållande till gällande rätt. Att tillfoga djur otillbörligt lidande innebär enligt den tolkning av 18 kap. 16 § strafflagen som följes i praxis icke alltid »uppenbar grymhet i behandling av djur» och är sålunda för närvarande icke alltid straffbart. Enligt utskottets mening torde den ändrade brottsbeskrivningen vara ägnad att utjämna den motsättning, som för närvarande i viss mån synes råda mellan den allmänna uppfattningen och de i rättspraxis uppställda fordringarna för straffbarhet. En ändring av brottsbeskrivningen på sådant sätt, som yrkats i motionen II: 438, synes innebära ytterligare någon utvidgning av det straffbara området, vilken utskottet icke finner erforderlig.

En skärpning av den nuvarande straffskalan för djurplågeri har utskottet funnit vara av behovet påkallad. Endast för det fall att djurplågeri är av svår beskaffenhet eller omständigheterna eljest äro synnerligen försvårade kan för närvarande frihetsstraff ifrågakomma, dock högst fängelse i sex månader. Enligt förslaget har fängelse införts i den normala straffskalan. I överensstämmelse med i nyare strafflagstiftning tillämpade principer har härvid maximeringen till sex månader borttagits. Djurplågeri kan alltså enligt förslaget bestraffas med högst två års fängelse. Mot denna skärpning av straffet har utskottet intet att erinra. I vissa fall kan emellertid ett djurplågeribrott vara av sådan grovhet, att straffarbete snarare än fängelse kan synas vara den riktiga reaktionsformen. Inom utskottet har därför övervägts sådan ändring av straffskalan, att vid synnerligen försvårade omständigheter straffarbete skulle kunna ådömas. Emellertid har utskottet med hänsyn till den avsevärda skärpning av det nuvarande straffet för djurplågeri, som Kungl. Maj:ts förslag innefattar, icke nu velat föreslå en ytterligare skärpning utan har velat låta därmed anstå i avbidan på erfarenheterna av den nya djurskyddslagstiftningens tillämpning. Tillfälle till frågans förnyade övervägande kommer också att erbjudas vid straffrättskommitténs förestående behandling av 18 kapitlet strafflagen.

I övrigt har utskottet icke funnit anledning till erinran mot Kungl. Maj:ts förslag.

Utskottet får på grund av vad sålunda anförts hemställa,

A) att riksdagen — med förklaring att riksdagen funnit vissa ändringar böra vidtagas i förslaget till lag om djurskydd — måtte för sin del antaga följande förslag till

(Kungl. Maj:ts förslag:)

(Utskottets förslag:)

1) Lag om djurskydd.

Härigenom förordnas som följer.

Inledande bestämmelse.

1 §.

Denna lag avser vård och behandling av husdjur och av andra djur som hållas i fångenskap.

Allmänna bestämmelser.

2 §.

Djur skall behandlas väl och såvitt möjligt skyddas mot lidande.
Stall eller annat förvaringsrum för djur skall erbjuda tillräckligt utrymme och skydd samt hållas tillfredsställande rent.
Djur skall förses med erforderligt foder och vatten.

3 §.

När djur användes i arbete, skall såvitt möjligt iakttagas, att det icke överanstränges.
Djur må ej pådrivas eller agas med redskap som lätt kan sarga eller på annat sätt skada djuret.

4 §.

Djur må icke hållas bundet eller tjudrat på ett för djuret plågsamt sätt eller så att det icke kan få behövlig vila.

5 §.

Djur som blivit sjukt eller skadat skall utan dröjsmål omhändertagas för erforderlig omvårdnad, där ej sjukdomen eller skadan är så svårartad att djuret bör dödas.

6 §.

Med avseende å transport av djur skall särskilt iakttagas, att transportmedlet är lämpat för ändamålet och att djuret såvitt möjligt skyddas mot stötar, skavning och dylikt.

Närmare bestämmelser angående transport av djur meddelas av Konungen eller den myndighet Konungen bestämmer.

7 §.

Om slakt av husdjur är särskilt stadgat.

(Kungl. Maj:ts förslag:)

(Utskottets förslag:)

Om förevisning av djur.

8 §.

Djur må icke övas för eller användas vid filminspelning, offentlig föreställning eller annan förevisning på sådant sätt att det utsättes för ångest eller annat lidande.

Närmare föreskrifter om offentlig förevisning av djur meddelas av Konungen.

Om kastrering och kupering m. m.

9 §.

Kastrering av häst må utföras endast av veterinär.

Samma lag vare i fråga om annat djur som uppnått fyra månaders ålder, där ej Konungen annorlunda förordnar.

10 §.

Kupering av svansen på häst må, såframt ej Konungen medgiver undantag, företagas allenast för att bota sjukdom, skada eller oart samt skall utföras av veterinär.

Kupering av svansen på annat djur må, där djuret uppnått två månaders ålder, utföras endast av veterinär.

Öronen på hund må ej kuperas.

11 §.

För annan särskild behandling av djur än ovan sägs i syfte att bota sjukdom eller skada skall veterinär anlitas, därest behandlingen är förenad med operativt ingrepp av någon betydelse eller avsevärt lidande för djuret.

Vad nu sagts skall dock ej gälla, om anlitaandet av veterinär skulle medföra oskäligen kostnad eller vålla tidsutdräkt som äventyrar ändamålet med behandlingen.

Om användning av djur för vetenskapligt ändamål m. m.

12 §.

Djur må ej utan medicinalstyrelsens tillstånd användas för vetenskaplig forskning eller undervisning, sjukdomsdiagnos, framställning av läkemedel eller annat härmed jämförligt ändamål, därest användningen är förenad med operativt ingrepp, insprutning eller blodavtappning eller ock eljest medför ångest eller annat lidande för djuret. Konungen äger medgiva undantag från vad nu sagts med avseende å viss institution eller inrättning.

Närmare bestämmelser angående tillstånd som avses i första stycket meddelas av Konungen.

13 §.

Vid operativt ingrepp eller annan åtgärd som avses i 12 § må ej större lidande tillfogas djuret än som är oundgängligt. Kan det antagas att avsevärt

(Kungl. Maj:ts förslag:)

(Utskottets förslag:)

lidande åsamkas djuret jämväl sedan ingreppet eller åtgärden slutförts, skall djuret därefter dödas snarast möjligt.

Om tillsyn å lagens efterlevnad.

14 §.

Hälsovårdsnämnden i orten har att, i samverkan med läns- och distrikts- eller stadsveterinären öva tillsyn över djurens vård och behandling. För sådant ändamål äger nämnden, *om erforderliga medel äro anslagna därtill*, anställa tillsyningsman.

Hälsovårdsnämnden i orten har att, i samverkan med läns- och distrikts- eller stadsveterinären öva tillsyn över djurens vård och behandling. För sådant ändamål äger nämnden *utse* tillsyningsman.

Äsidosätter någon vad i 2—6 §§ stadgas, äger hälsovårdsnämnden, i den mån ej särskilda bestämmelser äro gällande, meddela erforderlig föreskrift om vad han jämlikt nämnda paragrafer har att iakttaga. Den som är missnöjd med nämndens beslut äger däröver anföra besvär hos länsstyrelsen inom tid som i allmänhet gäller om klagan över hälsovårdsnämnds beslut. Länsstyrelsen äger förordna, att dess beslut omedelbart skall lända till efterrättelse.

Vid nämndens handläggning av ärende som rör vården eller behandlingen av djur äger länsveterinären så ock distrikts- eller stadsveterinären vara tillstädes och deltaga i överläggningarna men ej i besluten.

15 §.

Den som har djur i sin vård är skyldig att låta hälsovårdsnämnden eller någon dess ledamot eller suppleant som nämnden utser eller tillsyningsman varom i 14 § förmåles så ock länsveterinären eller distrikts- eller stadsveterinären besiktiga djuret och stall eller annat förvaringsrum för djuret.

Polismyndigheten meddelar erforderlig handräckning för dylik besiktning.

16 §.

Vad i 14 och 15 §§ stadgas skall icke gälla med avseende å djur som användas inom försvarsväsendet.

Om rätt att omhändertaga eller döda djur i vissa fall.

17 §.

Är djur utsatt för djurplågeri och sker ej på tillsägelse av polismyndigheten rättelse, äger denna omhändertaga djuret samt, där sådant med hänsyn till kostnaden för djurets vård eller andra omständigheter finnes nödvändigt, efter värdering låta försälja eller döda det. Den som är missnöjd med att djuret omhändertagits äger att hos länsstyrelsen påkalla rättelse.

Närmare bestämmelser angående tillämpningen av vad i första stycket stadgas meddelas av Konungen.

*(Kungl. Maj:ts förslag:)**(Utskottets förslag:)*

18 §.

Har ej talan om ansvar för djurplågeri blivit väckt eller svaranden med stämning sökt inom en vecka från det djur omhändertagits enligt 17 §, skall djuret återlämnas, om det ej dessförinnan försålts eller dödats.

Har ansvarstalan blivit anhängiggjord och yrkar svaranden, i fall då djuret icke blivit försålt eller dödat, att vidtagen åtgärd skall upphävas eller ändras, har domstolen att så snart ske kan besluta i frågan. Domstolens beslut skall omedelbart lända till efterrättelse, där ej annorlunda förordnas. Över beslutet må klagan föras särskilt.

19 §.

Kostnad som föranledes av åtgärd enligt 17 § skall förskjutas av allmänna medel.

Har talan väckts om ansvar för djurplågeri, skall domstolen i slutliga utslaget pröva, huruvida nämnda kostnad skall till statsverket återgäldas av åklagaren eller av svaranden. Ej må åklagaren därtill förpliktas i annat fall än då den åtgärd som föranlett kostnaden blivit av honom utan skäl vidtagen.

Har djuret av polismyndigheten försålts, skall polismyndigheten, i avbidan på domstolens beslut i kostnadsfrågan, av försäljningssumman innehålla ett belopp som svarar mot vad av allmänna medel förskjutits.

20 §.

Påträffas djur så svårt sjukt eller skadat att det uppenbarligen bör omedelbart dödas, må veterinär eller polisman så ock i synnerligen trängande fall envar annan genast föranstalta om djurets dödande. Om så kan ske, bör ägarens eller innehavarens mening inhämtas.

Den som låter döda djuret skall genast underrätta ägaren eller innehavaren eller, om hinder därför möter, polismyndigheten.

Om straff.

21 §.

Den som bryter mot vad i 9, 10, 11 eller 12 § stadgas, eller av tredska underlåter att ställa sig till efterrättelse föreskrift som meddelats jämlikt 14 § andra stycket, eller åsidosätter honom åvilande skyldighet enligt 15 § första stycket eller underlåter att fullgöra vad honom åligger enligt 20 § andra stycket, straffes med dagsböter.

Om straff för djurplågeri stadgas i allmänna strafflagen.

22 §.

Böter som ådömas enligt denna lag tillfalla kronan.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1945.

(Kungl. Maj:ts förslag:)

(Utskottets förslag:)

Vad i 10 § tredje stycket stadgas vare dock ej gällande förrän från och med den dag Konungen bestämmer.

Intill dess nämnda stadgande trätt i kraft må kupering av öronen på hund utföras endast av veterinär. Den som bryter häremot straffes som i 21 § sägs.

Härigenom upphäves lagen den 6 maj 1921 (nr 188) om rätt i vissa fall för polismyndighet att omhändertaga djur.

Genom denna lag upphäves lagen den 6 maj 1921 (nr 188) om rätt i vissa fall för polismyndighet att omhändertaga djur.

2) L a g

om ändrad lydelse av 18 kap. 16 § strafflagen.

Härigenom förordnas, att 18 kap. 16 § strafflagen¹ skall erhålla följande ändrade lydelse.

18 KAP.

16 §.

Den som, genom misshandel, överansträngning, vanvård eller annorledes, utsätter djur för otillbörligt lidande, dömes för djurplågeri till böter eller fängelse.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1945.

B) att de i ämnet väckta motionerna I: 270, II: 433, II: 435, II: 437 och II: 438, i vad de icke blivit besvarade genom vad utskottet här ovan anfört eller hemställt, icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda;

C) att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anmäla, att riksdagen vid granskning icke funnit anledning till erinran mot följande, i propositionen intagna förslag till

¹ Senaste lydelse se SFS 1921: 187.

F ö r o r d n i n g
om ändrad lydelse av 1 och 35 §§ hälsovårdsstadgan den 19 juni 1919
(nr 566).

Härigenom förordnas, att 1 och 35 §§ hälsovårdsstadgan den 19 juni 1919¹ skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

1 §.

Varje stad — — — annan myndighet.

Om hälsovårdsnämnds befattning med åtgärder för smittsamma sjukdomars bekämpande och i samband därmed stående sjukvård samt med tillsyn å djurs vård och behandling är särskilt stadgat.

35 §.

Varje kommun — — — annan myndighet.

Om hälsovårdsnämnds befattning med åtgärder för smittsamma sjukdomars bekämpande samt med tillsyn å djurs vård och behandling är särskilt stadgat.

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 1945.

D) att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t ville till förnyad prövning upptaga frågan om en sådan omarbetning av förordningen den 30 december 1916 (nr 596) angående förbud mot förevisning av djur i s. k. menagerier, att de av utskottet uttalade önskemålen om en bättre behandling av sådana vilda djur som kringföras för förevisning av dressyr vinna beaktande.

Stockholm den 25 april 1944.

På första lagutskottets vägnar:

K. SCHLYTER.

Vid detta ärendes behandling ha närvarit

från första kammaren: herrar *Schlyter, Karl Emil Johanson, Branting, Westman, Linnér**, *Ahlkvist, Olofsson* och *Lindblom*;

från andra kammaren: herrar *Werner, Björling, Lindberg, Lindahl, Sundström* i *Vikmanshyttan, Andersson* i *Mölndal, Stattin* och *Skoglund* i *Umeå*.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.

¹ Senaste lydelse se SFS 1941: 655.

Reservation

av herrar *Lindberg, Lindahl, Sundström* i Vikmanshyttan och *Skoglund* i Umeå,

vilka *dels* ansett,

att det stycke i utskottets motivering å s. 25, som börjar med orden »En skärpning» och slutar med orden »18 kapitlet strafflagen», bort erhålla följande lydelse:

»En skärpning — — — intet att erinra. I vissa fall kan emellertid ett djurplågeribrott vara av sådan grovhet, att straffarbete snarare än fängelse synes vara den riktiga reaktionsformen. Utskottet föreslår därför — med tillämpande av det latitudsystem, som i nyare lagar brukar användas — att vid synnerligen försvårade omständigheter straffarbete i högst två år skall kunna ådömas.»

dels ock i enlighet härmed yrkat, att 18 kap. 16 § strafflagen måtte erhålla följande lydelse:

18 KAP.

16 §.

Den som, genom misshandel, överansträngning, vanvård eller annorledes, utsätter djur för otillbörligt lidande, dömes för djurplågeri till böter eller fängelse *eller, där omständigheterna äro synnerligen försvårade, till straffarbete i högst två år.*